

Laidiens: 08.08.1997., Nr. 199/200

Ministru kabineta noteikumi Nr. 284

Rīgā 1997.gada 5.augustā (prot. nr.43 18.§)

Noteikumi par valsts un pašvaldību atbalsta uzņēmējdarbībai kontroli

Izdoti Satversmes 81.panta kārtībā

I nodaļa. Vispārīgie jautājumi

1.pants. Noteikumos lietotie termini

- (1) **Valsts atbalsts** - valsts un pašvaldību atbalsts uzņēmējdarbībai, kas izpaužas jebkuras finansiālās palīdzības veidā, ko tieši vai pastarpināti sniedz valsts vai pašvaldības un kuras mērķis ir noteikta uzņēmuma (uzņēmēj sabiedrības), uzņēmumu (uzņēmēj sabiedrību) grupas vai visas nozares konkurētspējas paaugstināšana.
- (2) **Valsts atbalsta projekts** - valsts atbalsta pasākums vai pasākumu kopums, kas ir paredzēts viena vai vairāku uzņēmumu (uzņēmēj sabiedrību) konkurētspējas paaugstināšanai.
- (3) **Valsts atbalsta sniedzējs** - valsts vai pašvaldību institūcija vai arī tās pilnvarotas personas, ar kuru starpniecību tiek realizēti valsts atbalsta projekti.
- (4) **Neto subsīdijas ekvivalents** - valsts atbalsta summa, ko vairs neapliek ar nodokļiem un kuru iegūst, nosakot valsts atbalsta pasākuma vērtību naudas izteiksmē.
- (5) **Valsts atbalsta intensitāte** - lielums, ko nosaka, dalot valsts atbalsta neto subsīdijas ekvivalentu ar atbalstāmā projekta kopējām izmaksām.
- (6) **Mazie un vidējie uzņēmumi** - uzņēmumi (uzņēmēj sabiedrības), kuros nav vairāk par 250 darbiniekiem un kuru gada neto apgrozījums nepārsniedz divus miljonus latu vai bilances kopsumma nepārsniedz vienu miljonu latu.
- (7) **Vides aizsardzība** - visas cilvēku dzīves vides saglabāšanai nepieciešamās darbības, arī dabas resursu aizsardzība, dabas daudzveidības un pašatjaunošanās spēju saglabāšana.
- (8) **Reģions** - valsts teritorijas daļa (pagasts, pagastu kopums, pilsēta, pagastu un pilsētu kopums, rajons, rajonu kopums, rajonu un pilsētu kopums), kuru vieno kādas noteiktas pazīmes vai problēmas.

2.pants. Noteikumu darbības pamatprincipi

- (1) Valsts atbalsta kontroli regulē šie noteikumi, un tā izpildi uzrauga Valsts atbalsta uzraudzības komisija (turpmāk - Komisija), kas darbojas saskaņā ar Ministru kabineta apstiprinātu nolikumu.
- (2) Valsts atbalsts var izpausties kā tiešie maksājumi no valsts budžeta vai pašvaldību budžeta (subsīdijas), nodokļu jomā veiktie pasākumi, valsts vai pašvaldību sniegtās kredītu garantijas, kredītu procentu likmju subsīdēšana,

valsts vai pašvaldību pilnīga vai daļēja atteikšanās no dividendēm to kontrolētajos uzņēmumos, valsts vai pašvaldību investīcijas uzņēmumos (uzņēmēj sabiedrībās) un tamlīdzīgi pasākumi.

(3) Visām valsts un pašvaldību institūcijām finansiālajās attiecībās ar to kontrolē esošajiem uzņēmumiem (uzņēmēj sabiedrībām) (turpmāk - uzņēmumi) jāievēro atklātības princips un šo noteikumu prasības.

(4) Valsts (pašvaldības) kontrolēts uzņēmums ir tāds uzņēmums, kurā valstij (pašvaldībai), valsts (pašvaldības) uzņēmumam (uzņēmēj sabiedrībai) pieder vairāk nekā 50% no uzņēmuma pamatkapitāla vai balsstiesībām dalībnieku sapulcē vai arī tam (tai) ir tiesības iecelt vairāk nekā pusi no uzņēmuma valdes vai citas izpildinstitūcijas, padomes vai revīzijas komisijas locekļiem.

(5) Valsts atbalsts var tikt piešķirts vienīgi tad, ja ir piemērojami šo noteikumu II, III un IV nodaļas noteikumi un ir saņemts pozitīvs Komisijas lēmums par plānoto valsts atbalsta projektu atbilstoši šo noteikumu V nodaļas prasībām. Citos gadījumos valsts atbalsta piešķiršana ir aizliegta.

(6) Šie noteikumi neparedz tiesības uz valsts atbalsta saņemšanu. Noteikumi nosaka tikai valsts un pašvaldību institūciju tiesības sniegt valsts atbalstu uzņēmumiem, izpildot noteiktus nosacījumus.

(7) Kompensācija par zaudējumiem, kas rodas uzņēmumiem, pildot valsts noteiktas funkcijas vai sniedzot valsts noteiktus pakalpojumus, netiek uzskatīta par valsts atbalstu.

(8) Valsts finansiālā palīdzība, kuras saņēmēji nav iesaistīti uzņēmējdarbībā, vispārējā gadījumā nav uzskatāma par valsts atbalstu, izņemot gadījumus, kad tā veicina kāda konkrēta uzņēmuma preču vai pakalpojumu izmantošanu.

3.pants. Noteikumu darbības joma

(1) Valsts atbalsta kontroles noteikumi ir vienlīdz attiecināmi gan uz iegūstošās un pārstrādājošās rūpniecības nozarēm, gan uz pakalpojumu sektoru, ieskaitot enerģijas piegādi un ūdens apgādi.

(2) Vispārējās valsts atbalsta kontroles prasības neattiecas uz atbalstu tiem uzņēmumiem, kuru pamatdarbība formāli un faktiski ir saistīta ar izglītības pakalpojumiem un veselības aprūpi (medicīnas pakalpojumiem), sporta pasākumu organizēšanu, sociālo aprūpi, kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanu, kā arī vides aizsardzību, ja attiecīgais atbalsts tiek sniegts minēto darbību veikšanai. Arī valsts atbalsts lauksaimniecībai un zvejniecībai netiek pakļauts vispārējām valsts atbalsta kontroles prasībām.

(3) Izglītības pakalpojumi ir:

1) izglītības procesa īstenošana izglītības, kā arī darbinieku kvalifikācijas paaugstināšanas un pārkvalificēšanas iestādēs;

2) pirmsskolas audzināšanas procesa īstenošana pirmsskolas audzināšanas iestādēs;

3) ārpusskolas audzināšanas un izglītības procesa īstenošana ārpusskolas iestādēs;

4) izglītības periodisko izdevumu izdošana un mācību līdzekļu izstrāde un izdošana.

(4) Veselības aprūpe (medicīnas pakalpojumi) ir pakalpojumi, kas saistīti ar iedzīvotāju primāro, sekundāro un terciāro veselības aprūpi, arī zinātniskie pētījumi, kas vērsti uz dažādu slimību izpēti, lai tās ierobežotu vai novērstu.

(5) Sporta pasākumi izpaužas kā visu veidu organizētas fiziskās, garīgās vai tehniskās aktivitātes veselības un garīgās un fiziskās labsajūtas uzlabošanai, kā arī rezultātu sasniegšanai sportā.

(6) Sociālā aprūpe ir to iedzīvotāju aprūpe, kuri nespēj sevi nodrošināt vai pilnvērtīgi integrēties sabiedrībā.

(7) Lauksaimniecība ir tautsaimniecības nozare, kuras pamatuzdevums ir lauksaimniecības produkcijas ražošana un pirmapstrāde, tas ir, augu un dzīvnieku valsts sākotnējās produkcijas sagatavošana līdz realizācijai nepieciešamām kvalitātes prasībām, nemainot mehānisko struktūru un ķīmiskās īpašības.

(8) Komisijas atzinumiem par valsts atbalsta projektiem šā panta otrajā daļā minētajās jomās ir rekomendējošs raksturs, bet tie ir pievienojami valsts atbalsta projektam, ja tas tiek sūtīts uz Ministru kabinetu.

(9) Komisijā nepiesaka valsts atbalsta projektu, kas paredzēts dabas katastrofu un citu ārkārtas apstākļu pārvarēšanai, ja tas nepārsniedz ciesto zaudējumu apmēru.

4.pants. Neto subsīdijas ekvivalenta noteikšana

(1) Neto subsīdijas ekvivalents ir valsts atbalsta summa, ko vairs neapliek ar nodokļiem un kuru iegūst, nosakot valsts atbalsta pasākuma vērtību naudas izteiksmē. Piemēram, preferenciālā kredīta neto subsīdijas ekvivalentu katram gadam nosaka kā starpību starp % summu, ko vajadzētu maksāt, ņemot par pamatu Komisijas apstiprināto kredītu procentlikmi attiecīgajam laikposmam, un reāli samaksāto summu.

(2) Nodokļu atvieglojumu neto subsīdijas ekvivalents ir ietaupījums, kas rodas attiecīgā laikposma maksājamo nodokļu summas samazinājuma rezultātā.

(3) Kredītu garantijām neto subsīdijas ekvivalents attiecīgajā gadā tiek aprēķināts kā kredīta atlikusi vērtība, kura tiek reizināta ar riska faktoru (kredīta neatmaksāšanas varbūtība), mīnus saņemtās garantiju prēmijas. Pēc līdzīga principa tiek noteikts neto subsīdijas ekvivalents arī citiem valsts atbalsta veidiem.

II nodaļa. Eksporta atbalsta noteikumi

5.pants. Valsts atbalsts eksporta jomā

Valsts atbalsts eksporta jomā var tikt apstiprināts:

1) uzņēmumu dalībai starptautiskajās izstādēs un gadatirgos, ja valsts atbalsta intensitāte nepārsniedz 30% no attiecīgajām izmaksām. Ja attiecīgais atbalsts tiek sniegts maziem un vidējiem uzņēmumiem, tiks ņemtas vērā šo noteikumu 14.pantā minētās piemaksas;

2) vienreizējiem ārējā tirgus pētījumiem, ja valsts atbalsta intensitāte nepārsniedz 30% no attiecīgajām izmaksām. Ja attiecīgais atbalsts tiek sniegts maziem un vidējiem uzņēmumiem, tiks ņemtas vērā šo noteikumu 14.pantā minētās piemaksas;

3) kvalitātes sistēmu ieviešanai atbilstoši starptautisko standartu prasībām, ja valsts atbalsta intensitāte nepārsniedz 50% no attiecīgajām izmaksām.

6.pants. Valsts atbalsts, kas saistīts ar eksporta operāciju garantēšanu vai kreditēšanu

Valsts atbalsts, kas saistīts ar eksporta operāciju garantēšanu vai kreditēšanu, tiks apstiprināts tad, ja tas atbilst Pasaules tirdzniecības organizācijas (WTO) Līguma par subsīdijām un pretsubsīdiju pasākumiem un Ekonomiskās sadarbības organizācijas (OECD) Noteikumu par valsts atbalstāmiem eksporta kredītiem prasībām attiecībā uz minimālajām kredītu un garantiju procentlikmēm, kredītu maksimālo atmaksāšanas laikposmu un citām minēto organizāciju prasībām.

7.pants. Eksporta subsīdijas

Eksporta subsīdijas ir aizliegtas atbilstoši Latvijas starptautiskajām saistībām.

III nodaļa. Reģionālajai attīstībai paredzētā valsts atbalsta noteikumi

8.pants. Valsts atbalsts reģionālajai attīstībai

(1) Valsts atbalsts, kas paredzēts reģionālajai attīstībai, var tikt atļauts, ja:

- 1) attiecīgajam reģionam ir piešķirts īpaši atbalstāmā reģiona statuss;
- 2) uz attiecīgo reģionu ir attiecināms viens no šādiem nosacījumiem:
 - a) dzīves līmenis ir sevišķi zems - iekšzemes kopprodukts, iedzīvotāju ienākumi vai iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksājumi, rēķinot uz vienu iedzīvotāju, ir vismaz 15% zem valsts vidējā līmeņa;
 - b) bezdarba līmenis ir vismaz 10% virs vidējā bezdarba līmeņa valstī;
 - c) iedzīvotāju blīvums ir zem 12,5 iedzīvotājiem uz kvadrātkilometru.

(2) Ja attiecīgie rādītāji ir tuvi šī panta pirmajā daļā minētajiem, bet nav sasniegti, valsts atbalsts var tikt apstiprināts, ņemot vērā tendences darba tirgū, bezdarba struktūru, ekonomiskās attīstības tendences, migrāciju, investīciju līmeni un infrastruktūras stāvokli.

(3) Reģionālā valsts atbalsta maksimālā intensitāte ir 75% neto subsīdijas ekvivalents no sākotnējo investīciju summas vai 2000 latu par radīto darba vietu.

(4) Sākotnējās investīcijas ir investīcijas jauna uzņēmuma pamatlīdzekļos, eksistējoša uzņēmuma paplašināšana vai iesaistīšanās tādā darbībā, kurai ir nepieciešamas fundamentālas pārmaiņas ražojamajā produkcijā vai ražošanas procesā, investīcijas pamatlīdzekļos, pārņemot slēgtu uzņēmumu vai uzņēmumu, kas tiktu slēgts, ja nenotiktu tā pārņemšana.

(5) Ekonomikas ministrija nodrošina Komisiju ar valsts sociāli ekonomiskās situācijas karti, kura tiek izmantota, lai novērtētu dažādu valsts reģionu ekonomisko situāciju un noteiktu reģionālā atbalsta pieļaujamo intensitāti. Karte tiek izstrādāta un ik pēc trim gadiem atjaunota atbilstoši attiecīgo teritoriju bezdarba līmenim, iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksājumiem, iedzīvotāju blīvumam, investīciju līmenim un citiem rādītājiem.

9.pants. Valsts atbalsts ražošanas kārtējo izdevumu finansēšanai

Valsts atbalsts ražošanas kārtējo izdevumu finansēšanai, kas paredzēts reģiona specifisku problēmu pārvarēšanai, ar ko sastopas uzņēmēji, var tikt apstiprināts, ievērojot šādus nosacījumus:

- 1) tas ir paredzēts to uzņēmējdarbības problēmu pārvarēšanai, kuras ir attiecīgajā reģionā, tas ir noteikts konkrētam laikam, un tā intensitāte tiek pakāpeniski samazināta;
- 2) tas veicina ilgstošu un līdzsvarotu attīstību reģionā un neizraisa pārprodukciju kādā no nozarēm;
- 3) tas nav pretrunā ar īpašiem valsts atbalsta noteikumiem, kas tiek piemēroti uzņēmumiem krīzes situācijā.

IV nodaļa. Valsts atbalsts noteiktu darbību veicināšanai

10.pants. Valsts atbalsts pētniecībai, patentu iegādei un progresīvo tehnoloģiju pārņemšanai

(1) Valsts atbalsts fundamentāliem pētījumiem (pētījumiem, kuru mērķis ir zinātnes vai tehnikas vispārējo zināšanu uzlabošana un kuri nav saistīti ar konkrētiem rūpnieciskiem vai komerciāliem mērķiem) var tikt apstiprināts līdz 100% apmērā no attiecīgajām izmaksām.

(2) Valsts atbalsts rūpnieciskiem pamatpētījumiem (teorētiski vai eksperimentāli darbi, kuru mērķis ir panākt zinātnes vai tehnikas likumu labāku izpratni, lai tos izmantotu kādā no nozarēm vai konkrētā uzņēmumā) var tikt apstiprināts līdz 75% apmērā no attiecīgajām izmaksām.

- (3) Valsts atbalsts lietišķiem pētījumiem var tikt apstiprināts līdz 50% apmērā no attiecīgajām izmaksām. Teritorijām, kas noteiktas šo noteikumu 8.panta pirmajā daļā, tā maksimālā intensitāte ir noteikta 75% apmērā.
- (4) Lietišķie pētījumi ir pētījumi, kas balstās uz rūpniecisko pamatpētījumu rezultātiem un kuru mērķis ir praktisku rezultātu ieguve, piemēram, jauna produkta vai pakalpojuma izstrāde vai jauna ražošanas procesa ieviešana. Parasti to rezultāts ir pirmā parauga izstrāde, kas vēl nevar tikt ieviests masveida ražošanā vai izmantots komerciāliem mērķiem.
- (5) Valsts atbalsts komerciāliem (uz tirgu orientētiem) pētījumiem var tikt apstiprināts līdz 25% apmērā no projekta izmaksām vai 50% apmērā tajās teritorijās, kas tiek kvalificētas atbilstoši šo noteikumu 8.panta pirmajai daļai.
- (6) Komerciālie (uz tirgu orientētie) pētījumi ir darbības, kuru gaitā tiek pabeigta attiecīgā produkta vai pakalpojuma attīstība vai novērsti trūkumi tehnoloģiskajā procesā, un tā rezultātā kļūst iespējama jauna produkta vai pakalpojuma komerciāla izmantošana.
- (7) Ja valsts atbalsts pētniecības un attīstības jomā tiek sniegts maziem un vidējiem uzņēmumiem, šo noteikumu 14.panta otrās daļas nosacījumus piemēro, ņemot vērā, ka valsts atbalsta maksimālā intensitātes rādītāji lietišķiem pētījumiem un komerciāliem pētījumiem (uz tirgu orientētiem pētījumiem) nedrīkst attiecīgi pārsniegt 75% un 50% apmēru.
- (8) Valsts atbalsts patentu iegādei vai progresīvo tehnoloģiju pārņemšanai var tikt apstiprināts līdz 35% apmērā no patenta iegādes izmaksām. Ja attiecīgais atbalsts tiek sniegts maziem un vidējiem uzņēmumiem, piemaksas, kas minētas šo noteikumu 14.pantā, tiks ņemtas vērā.

11.pants. Valsts atbalsts vides aizsardzībai, enerģijas taupīšanai un enerģijas ražošanai, kurā izmanto reģeneratīvos energoresursus

- (1) Valsts atbalsts var tikt apstiprināts kā papildu investīcijas zemes platībās, ēkās un iekārtās, lai samazinātu vides piesārņojumu, pielāgotu vides aizsardzības prasībām ražošanas tehnoloģijas, ražotu enerģiju, kuras ieguvē izmanto reģeneratīvos energoresursus (energoresursi, kuru atjaunošanos nosaka dabas procesi - saules, vēja, biomasas, zemes siltuma un ūdens potenciālās enerģijas daļa), taupītu enerģiju, kāpinot tās izmantošanas efektivitāti. Izņēmums ir vispārējās investīciju izmaksas, kas nav saistītas ar enerģijas un vides aizsardzības pasākumiem.
- (2) Valsts atbalsts investīcijām, kas minētas šā panta pirmajā daļā, tiks apstiprināts tādā apmērā, kas nepārsniedz šo noteikumu 8.panta trešajā daļā reģionālajam atbalstam noteikto valsts atbalsta intensitāti. Ja investīcijas veic mazie un vidējie uzņēmumi, piemaksas, kas minētas šo noteikumu 14.pantā, tiks ņemtas vērā. Reģionos, kas nav noteikti šo noteikumu 8.panta pirmajā daļā, valsts atbalsts šā panta pirmajā daļā noteiktajiem mērķiem nedrīkst pārsniegt 20% no attiecīgo investīciju summas, ja tās veic lielie uzņēmumi; mazie un vidējie uzņēmumi var saņemt papildu piemaksas atbilstoši šo noteikumu 14.pantam.
- (3) Finansiāls atbalsts informācijas kampaņām, kas veicina vispārēju izpratni par vides aizsardzības jautājumiem un videi nekaitīgas produkcijas iegādi (videi nekaitīga produkcija - rūpnieciski ražoti izstrādājumi, kuru ražošanas, lietošanas, pārstrādāšanas un apglabāšanas procesos netiek radīts kaitējums videi un cilvēku veselībai), kā arī atbalsts to teritoriju rehabilitācijai, kuras agrāk tikušas piesārņotas un nav iespējams noteikt vai saukt pie atbildības personu, kas atbildīga par šo piesārņojumu, vispārējā gadījumā netiek uzskatīts par valsts atbalstu, izņemot gadījumus, kad tas var deformēt konkurenci.